

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan kokous 1/2018

Pöytäkirja

Aika 19.1.2018, klo 9.15-12.00

Paikka Opetus- ja kulttuuriministeriö, kokoushuone Kalevala

Jakelu Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta

Kutsutut Jäsenet ja (*varajäsenet*)

Puheenjohtaja Mika Leppinen

Varapuheenjohtaja Laura Hänninen, Helsingin yliopisto

Koiratoiminta

Tapio Eerola, Suomen Kennelliitto ry

(Tapio Toivola, Suomen Palveluskoiraliitto ry)

Kissatoiminta

Veikko Saarela, Suomen Kissaliitto

(Toija Viita-aho)

Hevostoiminta

Reija Junkkari, Hippos ry

(Ismo Kovanen, Suomen Hevosomistajien Keskusliitto ry)

Eksoottisten eläinten harrastustoiminta

Jeonas Gustafsson

(Jarmo Tuutti, Suomen eksoottisten eläinten harrastajayhdistysten liitto ry)

Seura- ja harrastuseläinten hyvinvointia koskeva tutkimus

Tarja Koistinen, Luonnonvarakeskus

(Anna Hjelm-Björkman, Helsingin yliopisto)

Seura- ja harrastuseläinten pitoon liittyvä etiikka

Paula Hirsjärvi

(Elisa Aaltola)

Maa- ja metsätalousministeriö

Tiina Pullola

(Pirjo Tomperi)

Elintarviketurvallisuusvirasto

Taina Mikkonen

(Marjukka Anttila)

Käytännön eläinsuojeluvalvontatyötä tekevä viranomaisen

Maria Wahlfors, Pirkkalan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö

(Jessica Löfgren-Eriksson, Etelä-Suomen aluehallintovirasto)

Vapaaehtoinen eläinsuojelutyö

Kati Pulli, SEY Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry

(Laura Uotila, Eläinsuojeluliitto-Animalia)

Käytännön eläinlääkintätyö

Mari Vainionpää

(Anne Sjöholm)

Seura- ja harrastuseläinkauppiat

Juha Strengell, Suomen Lemmikki-liitto ry

(Harri Laakso, Suomen Lemmikki-liitto ry)

Kuluttajat

Timo Niemi, Kuluttajaliitto Oy

(Santori Pionimäki)

Pöytäkirja

1. Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.24.
2. Kokous todettiin järjestäytyneeksi ja päätösvaltaiseksi. Paikalla oli 8 jäsentä.
3. Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.
4. Maa- ja metsätalousministeriöstä kerrottiin, että luonnos eläinten hyvinvointilaiksi on lausunnoilla 28.2. asti. Asetusten käsittelyssä lähdetään liikkeelle kivulioiden toimenpiteiden tekemisestä (lakiluonnoksessa kastraatiot, sterilaatiot, lainsäädännön edellyttämä verinäytteenotto ym.; muista toimenpiteistä säädetään asetuksella). Asetus pyritään saamaan valmiiksi samassa vaiheessa kuin laki astuisi voimaan 2020. Esimerkiksi porsaiden kastraatiosta ja vasikoiden nupoutuksesta säädettäisiin tässä asetuksessa. Myös muita asetuksia ryhdytään työstämään, mutta ne eivät tule kaikki valmistumaan lain voimaantuloon mennessä.

Seura- ja harrastuseläimiä koskevan asetuksen uudistustarve on tiedostettu ministeriössä. Tuotantokaneja koskevaa asetusta valmistellaan niin ikään. Vanhat asetukset ovat voimassa siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa uuden lain kanssa niin kauan, kunnes uudet asetukset valmistuvat.

Lakipykälissä luetellut valtuutukset siitä, mitä kaikkea asetuksella voidaan säätää, ovat tyhjentyviä. Ministeriö toivoo lakiluonnoksesta annettaviin lausuntoihin sisällytettävien mahdolliset lisäystoiveet, mikäli asetuksenantovaltuuksista nähdään puuttuvan jotain. Asetusten uudistustyössä on tarkoitus hyödyntää laajasti ulkopuolisia asiantuntijoita ja perustaa tarpeen mukaan työryhmiä esimerkiksi lajikohtaisten asetusten säätämisen avuksi.

Ruotsin ehdotus uudeksi eläinsuojelulaiksi julkaistiin vuoden alussa. Se perustuu 2010-luvun alkupuolella tehtyyn selvitykseen, jota on myös Suomen lakiluonnoksen työstämisessä käytetty apuna. Ruotsissa uutiseksi on noussut lakiluonnokseen kirjattu eläinten hylkäämisen kieltö, jonka ajatellaan ratkaisevan villikissaongelman. Lain tarkoituksessa mainitaan eläinten kunnioitus ja hyvinvoinnin edistäminen, mutta aiemmasta suunnitelmasta poiketen eläinten itseisarvoa ei mainita. Jatkovaa vedensaantia ei vaadita, vaan kirjaus on muodossa 'riittävä vedensaanti'.

Jos Suomessa maakuntaudistus ei toteutuisikaan, eläinten hyvinvointilakiin olisi kirjattava uusiksi valvontaa tekevät viranomaiset. Uusi ruokavirasto voi myös vaikuttaa eläinsuojelulainsäädännön kirjauksiin, vaikkei sinällään vaikuta itse lain sisältöön.

Puheenjohtaja kiitteli lakivalmistelun teknistä toteutusta, mutta totesi lakiluonnoksen perusteluiden olevan sisällöltään vakuuttavammat kuin itse lakitekstin tämänhetkinen sisältö. Lakitekstiin sisältyviä kirjauksia kuten 'riittävä' ja 'sopiva' kritisoitiin ja todettiin, etteivät lain perustelut ole samanarvoiset itse lakitekstin kanssa. Lakitekstiin on kuitenkin käytännön tarpeiden vuoksi oltava yleisluontoisempaa kuin asetukset ja perustelut. Virkamiehen tulkinnan kannalta todettiin, että tarkka sääntely laissa on toisinaan eduksi ja helpottaa virkamiehen työtä, toisinaan taas rajoittaa virkamiehen tulkinnanvapautta. Myös poliittisen vaikuttamisen määrää eläinten hyvinvointilain luonnoksen valmistelussa pohdittiin.

Neuvottelukunnan kolmatta kautta valmistellaan ministeriössä parhaillaan. Ministeriö on myös valmistelemassa muutosta neuvottelukuntaa koskevaan valtioneuvoston asetukseen. Muutoksen myötä maa- ja metsätalousministeriön edustaja toimisi neuvottelukunnassa jatkossa pysyvänä asiantuntijana, ei neuvottelukunnan jäsenenä. Vastaava muutos on tarkoitus tehdä myös muita eläinten hyvinvoinnin neuvottelukuntia koskeviin asetuksiin. Muutoksen syynä on ministeriön edustajan ristiriitainen asema neuvottelukunnan jäsenenä esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa neuvottelukunta antaa lausuntoja ministeriössä valmisteilla olevista asioista.

5. Neuvottelukunta keskusteli eläinten jalostuksesta ja hyvinvoinnista. Carin Sahlberg Kissaliitosta alusti kissojen jalostuksen tavoitteista Kissaliiton terveys- ja jalostustoimikunnan näkökulmasta.

Suurin osa Suomen kissoista ei ole rotukissoja, eikä niitä tavoitteellisesti jalosteta. Kissaliitto rekisteröi 3000-4000 rotukissaa vuosittain. Liitto on laatinut kasvatuseriaatteet, joita jäsenistö sitoutuu kasvatustyössään noudattamaan. Kissaliiton sääntöjen mukaan jalostukseen käytettävillä rotukissoilla sallitaan korkeintaan kaksi keisarinleikkausta. Kennelliiton vastaavassa ohjeistuksessa on vain suositus keisarinleikkausta vaatneiden koirien jalostuskäytöstä luopumisesta. Kysyttiin, miten kaksi sallittua keisarinleikkausta

suhteutuu uuteen lakitekstiin, ja todettiin, että tulkinta voisi olla ettei jalostuskäyttöä suositeltaisi yhdenkään leikkauksen jälkeen (riippuen leikkaukseen johtaneista syistä).

Kissaliitto edellyttää jäseniltään mm. kissojen tiettyjen perinnöllisten sairauksien testaamista. Räikeitä lähisukulaisyhdistelmiä jalostuksessa ei hyväksytä; tosin Suomen pienet populaatiot aiheuttavat haasteita tässä. Kasvattajanimen saadakseen kasvattajan on käytävä Kissaliiton järjestämä kurssi ja allekirjoitettava sopimus liiton sääntöjen noudattamisesta. Kissaliitto ei rekisteröi kissoja, jos kasvattaja ei ole liiton jäsen.

Kissaliitto ei hyväksy rotuja, joiden ominaisuudet aiheuttavat kissoille hyvinvointihaittoja tai kipuja. Rotujen välisiä risteytyksiä ja risteytystä villikissojen kanssa ei Kissaliitossa sallita, vaikka eläinsuojelulaki ei niitä erikseen kiellä. Suunnitelmallista jalostustyötä kissoilla ei ole tehty yhtä kauan kuin koirilla. Kissojen jalostuksessa painotetaan lähinnä ulkomuotoa ja värejä. Viimeisten 30 vuoden aikana ääripiirteiden suosio harrastajien keskuudessa on lisääntynyt, mikä on johtanut ongelmiin.

Suurin ongelma jalostuksessa on lyhyt- ja pyöreäpäiset rodut, joiden edustajilla on usein hengitysvaikeuksia, tulehduksia, vuotavia silmiä, purentavikoja ja hammasongelmia, vesipäätä jne. Pitkä- ja kapeakuonoisilla itämaisilla roduilla on niin ikään hammasongelmia kuonon kapeuden vuoksi. Tuomareiden vastuuntunto rotunäyttelyissä auttaisi rajoittamaan hyvinvointiongelmiin syntyä, jos tuomarit eivät hyväksyisi liian pitkälle jalostettuja muotoja. Rotukissakasvatuksessa yleisiä ongelmia ovat myös iho-ongelmat karvattomilla kissoilla, luusto-ongelmat kuten lonkkaviat, lattarinnat ja patellaluksaatiot, sekä allergiat. Kasvattajia ohjeistetaan suunnittelemaan kasvatusta niin, että ääripäitä vältetään. Jalostuksessa olisi käytettävä ainoastaan terveitä ja hyväluonteisia kissoja.

Kissamaailmassa uudehko ilmiö on, ettei tiettyjä kasvatulinjoja haluta sekoittaa eikä myydä ”ulkopuolelle”. Omat kasvatit suljetaan sopimusoikeudellisesti pois niin etteivät toiset linjat pääse hyödyntämään niitä. Yleisillä, suosituilla roduillakin voi olla kapea perimä; sama ongelma on koirien jalostuksessa. Kasvatulinjojen eriytyminen on siten omiaan kaventamaan rotujen geeniperimää entisestään.

Keskustelussa todettiin, että perinnölliset sairaudet lemmikkieläimillä lisääntyvät kapean perimän vuoksi koko ajan, rodusta riippumatta. Rotukoira- ja rotukissajärjestöjen arvioitiin etenevän liian hitaasti omissa jalostustoiminnassaan ja -neuvonnassaan kapean geeniperimän hallitsemiseksi ja terveysongelmien estämiseksi. Todettiin, että eläinten hyvinvointilain ja -asetusten olisi lisättävä painetta koti- ja ulkomaisia rotujärjestöjä kohtaan ääripäiden jalostuksen suitsimiseksi ja hyvinvointiongelmiin ehkäisemiseksi.

Rotukissojen varhainen sterilaatio on yleistynyt, koska sillä kasvattajat voivat säännellä kasvattiansa käyttöä jalostuksessa. Pienet pennut myös paranevat leikkauksesta nopeammin. Tehty kastratio voi olla kissanpennun myyntivaltti. Toisaalta on harmillista, että jo varhaisessa vaiheessa suljetaan rodusta pois yksilöitä, joiden käyttö jalostuksessa voisi laventaa rodun geeniperimää.

Ministeriöstä todettiin, että ryhtiliike jalostusongelmien suitsimiseksi on käynnissä. Huomiota tullaan kiinnittämään ja painetta rotuyhdistysten suuntaan tullaan lisäämään. Lain tultua voimaan valvontaviranomaiset tulevat puuttumaan nykyistä tiukemmin jalostuksen kukkasiin.

Puheenjohtaja toi esiin, että neuvottelukunnan on uuden eläinten hyvinvointilain myötä nostettava jalostuksen ohella vahvasti esiin muutkin sellaiset lain kohdat, jotka ovat jääneet kuolleiksi kirjaimiksi. Konkreettista, soveltavaa osaamista tullaan tarvitsemaan tulevissa asetustyöryhmissä ja tulkintaohjeita annettaessa. Muutoksia tarvitaan monella eri tasolla jalostustoiminnan ohjaamiseksi uusille urille. Esimerkiksi syyttäjänvirasto olisi syytä sitouttaa mukaan kouluttamaan omiaan.

Neuvottelukunta päätti nostaa esiin mahdollisuudet pureutua jalostuksen ongelmiin jatkossa tehokkaammin. Neuvottelukunta ottaa kantaa jalostuksen aiheuttamiin hyvinvointiongelmiin ja sairaiden rotujen käyttämiseen esimerkiksi mainonnassa. Jalostuksen aiheuttamiin ongelmiin ei ole puututtu, vaikka keinot puuttumiseen olisivat olemassa, ja neuvottelukunta toivoo niitä käytettävän jatkossa tehokkaammin. Neuvottelukunnan mielestä eläinjalostuksessa käytettyjen sairaiden eläinten ja rotujen käyttö näkyvästi mainonnassa ja markkinoinnissa ei ole asiallista eikä suositeltavaa. Eläinten hyvinvointia heikentävä jalostus on yhteiskunnallinen epäkohta, lain kuollut kirjain, johon puuttumiseen vaatii tahtotilaa ja keinoja.

Neuvottelukunta käsitteli jalostuksen ongelmia lakiluonnoksen pykälissä ja perusteluissa yksityiskohtaisesti. Esimerkiksi ’hyvinvoinnin heikentymisen’ todettiin olevan liian moniselitteinen lakitekstiin; lain perusteluissa se sen sijaan on asianmukaisesti selitetty. Tällä hetkellä lakipykälässä mainitaan, ettei jalostuksessa saa käyttää eläintä, jos se heikentää jälkeläisten hyvinvointia ja siitä aiheutuu merkittävää haittaa. Ehdotettiin lakitekstiin lisättäväksi perusteluista kohta, jossa todetaan, että jalostukseen ei saa käyttää yhdistelmää, joka

on omiaan periyttämään jälkeläisille hyvinvointiongelmia, sairauksia tai muita ominaisuuksia, jotka aiheuttavat sen, ettei eläimellä ole normaalin yksilön tasoista toimintakykyä. Jälkeläisten hyvinvoinnin heikkenemisen kielto laissa ei riitä, koska tilanne voi eläimen hyvinvoinnin kannalta olla kestävä jo silloin, jos sen hyvinvointi on yhtä heikko kuin sen vanhemmilla – tällöinkin käyttö jalostuksessa olisi kiellettävä.

Viranomaisrekisteri jalostuksen ääripiirteiden takia eläimille tehdyistä toimenpiteistä (kuten keisarinleikkaukset) olisi neuvottelukunnan mielestä perustettava pikimmiten. Jos eläinlääkärin on ilmoitettava jostain (esimerkiksi vastustettavat eläintaudit, keisarinleikkaukset ym. jos ne lisätään ilmoitusvelvollisuuteen), se on kirjattava lakiin uutena velvoitteena. Jos Suomessa olisi pakollinen rekisteröintivelvollisuus ja ylläpidetty rekisteri, tiedot tallennettaisiin ilman muuta sinne (koirilla ja kissoilla). Eläimen pitäisi kuitenkin olla tunnistettavissa, jotta merkintä voitaisiin tehdä.

Velvoitteen raportoida eläinten hyvinvointiin ja jalostukseen vaikuttavista toimenpiteistä voisi kirjata lakiin eläinlääkärin ammatinharjoittamisesta. Lain kuolleen kirjaimen syntymisen välttämiseksi olisi kuitenkin määriteltävä tarkkaan, mistä syystä esimerkiksi keisarinleikkaus on tehty, ja vaikuttaako se eläimen jalostuskelpoisuuteen. Jalostuskelpoisuuteen vaikuttaisi ainoastaan sellainen rotuominaisuus, joka on synnä leikkaukseen ja joka on omiaan heikentämään eläimen hyvinvointia. Tällainen muutos laissa eläinlääkärien ammatinharjoittamisesta auttaisi saavuttamaan eläinsuojelulaissa asetetut tavoitteet eläinjalostuksesta.

Neuvottelukunnan tulevassa kannanotossa päätettiin todeta, että jalostusta suitsivaa lainsäädäntöä on jo olemassa, mutta sitä ei ole hyödynnetty täysimääräisesti. Lain kohdassa pakkokeinoista on kirjattu, että jos rikkomuksia havaitaan, viranomaisen on viipymättä puututtava niihin. Pykälän 26 kirjausta sairauksista yhden geenin aiheuttamina kritisoitiin ja todettiin useiden sairauksien olevan monigeenisisiä. Niissä sen todentaminen, kuka sairautta periyttää ja kuka ei, on käytännössä mahdotonta, joten pykälän muotoiluun kaivattiin tarkennusta.

Ehdotettiin, että vastoin jalostuspykälää 26 tuotetuilla eläimillä ei saisi käydä kauppaa. Kaavaillussa seura- ja harrastuseläinten positiivilistassakin on ajatuksena, ettei listalla olevia eläimiä saisi enää myydä, vaan omistaja saisi ainoastaan pitää eläimen sen loppuelämän ajan. Näiden eläinten myyntiä ei välttämättä tarvitsisi kieltää, vaan vain rajoittaa ja vaatia pätevyys eläinten pitäjiltä. Neuvottelukunta totesi, että pykälän 26 vastaisesti tuotettua eläintä ei saa vastikkeellisesti luovuttaa eteenpäin. Samalla tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tällaisen eläimen vastaanottajalla on kyky ja tarvittava osaaminen tällaisesta eläimestä huolehtimiseen sen mahdollisine geneettisistä vioista johtuvine haittoineen.

Eläimen kohteluun ja jalostusmenetelmiin liittyen todettiin, että eläinten kloonaminen olisi kiellettävä. Sitä ei Suomen lainsäädännössä vielä missään erikseen kiellä, vaan kloonamiseen pätee samat säännöt kuin mihin tahansa muuhunkin jalostukseen. Euroopan ulkopuolella tietävästi kloonataan ainakin nautoja ja sikoja, ja niiden jälkeläisiä käytetään tuotannossa.

Lainkohdassa, jossa puhutaan sukusiitoksesta, olisi asetettava jokin raja sukusiitosasteelle. Serkusparitusta läheisempi paritus olisi neuvottelukunnan mukaan kiellettävä nisäkkäillä. Pakkoastuttaminen olisi niin ikään kiellettävä. Kielto koskisi vain astuttamista, ei siementämistä.

Puheenjohtaja toivoi neuvottelukunnan jäsenten tuovan edustamiltaan tahoilta viestiä seuraavaan kokoukseen neuvottelukunnan yhteistä lakilausuntoa silmälläpitäen.

6. Muut asiat: Neuvottelukunta on saanut Evirasta lausuntopyynnön pyörätuolin käytön eläinlääketieteellisistä, eläinten käyttäytymistarpeisiin liittyvistä ja eettisistä perusteista. Paula Hirsjärveltä pyydettiin aiheen eettistä tarkastelua. Tarja Koistinen lupasi selvittää asiaan liittyvää eläinten hyvinvointitieteellistä tutkimusta. Lausunto on toimitettava 23.2. mennessä Eviraan.

Neuvottelukunnan jäsenten tulevaan nimeämiseen liittyen keskusteltiin siitä, voisiko jäsen nimetä joustavammin oman varajäsenensä. Neuvottelukunnan mielestä on pidettävä huoli siitä, ettei mikään olennainen taho jää ulkopuolelle.

7. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.10.

Mika Leppinen, puheenjohtaja

Tiina Kauppinen, sihteeri